

SLOVENIJA.

List 4.

V petik 12. Prosenca

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja se $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

✓ Naše želje.

Novo avstrijsko ministerstvo sestavljeno iz sprevidnih in učenih mož, spoznavši potrebe zdajnega časa in želje avstrijskih narodov, je zbranim poslancam pot, po kateri hoditi misli, napovedalo. Predsednik ministrov, knez Švarcenberg je v seji 27. Listopada v Kromerizu razmere časa razumno razodel in pravo pot nakazal, da naša carevina vkljub vsim sovražnim in puntarskim namenom močno in stanovitno postane. V imenu vsih ministrov je rekel, da so opravljenje vladarske oblasti z odgovornostjo vred prevzeli, da hočejo resnično in odkrito ustavno samoderžavo (monarhio) ustavljeno na enako pravico in nemoteno razsnovo vsih narodnost, operto na svobodo občno in na svobodno izobraževanje ali razvitje vsih dežel v vsih znotrajnih zadevah. Obljubil je, da bode ministerstvo skušalo opravištviti po potrebah zdajnega časa prenarediti, in da noče zavstati za hrepenenjem po svobodnih in narodu primernih napravah; marveč za dolžnost svojo spozna, da se na čelo tega prizadevanja postaviti.

To javno in odkritoserčno razodenje ministrov je v tem z željami vsih avstrijskih narodov soglasno — mi vošimo močno in svobodno skupno domovino, enake pravice za vse in pripravne popravke v duhu naprejšta. Resnična izpeljava teh obljub nam bode koristila. Z veseljem pozdravimo tedaj prve stopinje naših ministrov, živi dokaz so nam, da hoče prenapeto silenje potlačiti, zraven pa svobodo na postavni podlagi ustanoviti, in dokler postave dajavni zbor stanovitnih naprav ne sklene, koristne popravke v vsih zadevah upeljati. Z posebnim razglasam so ministri vkazali, da so vsi poglavarji in uradniki naše carevine odgovorni za njih djanje. Oznanili so pa tudi, da naj vsi uradniki z besedo in djanjem skazujejo, da so njih misli in prizadevanje z izrečenimi nameni ministrov v soglasju, in ako bi kaki uradnik z pravilami ministrov zastoplen ne bil, naj bi ga zavestje svete pravice in čast opomnila, službi slovo dati.

Pomemba besed ministrov je tedaj za vse uradnike in narode našega cesarstva gotovo velika. Poglavarji in uradniki raznih dežel, se morajo po izročenih pravilih ministrov na čelo prizadevanja njim izročenih narodov postaviti, svobodno gibanje na postavni podlagi z vsemi pomočki podpirati, in glede na narode naše skupne domovine sredstva k popolni in resnični izpeljavi enakopravnosti narodov pripravljati. Kar je namen ministrov v celim cesarstvu, je dolžnost uradnikov v posameznih deželah. Odgovorni poglavarji morajo, ko varhi in voditelji narodov, njih želje spoznati in si prizadevati jih spoštniti. Ni treba, da je za poglavarja kaki knez ali grof postavljen, ampak učen mož, iskreni in pravi rodoljub, kateri s ljudstvom kakor z sorodnim bratom živi in ga po načelih božjih in državnih zakonov vodi. Sprevidjen z potrebnimi lastnostmi mora biti izrek ljudske želje, pripravljen potrebam v vsih zadevah zadostiti. Izrek želje naroda bodi prvo vodilo poglavarja.

Že iz tega vsaki Avstrijanec se prepriča, da je združenje vsakiga v več poglavarstva razdeljenega naroda, ako je po zemljopisni legi mogoče, silno potrebno. Zjedinjeni narod se vzajemno podpira, lahko posvetuje svoje

potrebe, in ložej sveti namen doseže. Cel narod se oglasi, želja narodov večji važnost in moč zadobi. Med dvema narodoma se porodi nekako neporazumljenje, čigar nasledek je žalostno sovraštvo. Vlada zjedinjenega naroda lahko sprevidi njega želje, umni poglavar jih kmalo spozna, in ravna po razodenju ministerstva, brani narod od vsake napasti, ptušine ga varje in želje mu spoštni.

Ozrimo se na Slovence, katerih želja je, da zvesti narod avstrijskega cesarstva v eno deželo s posebnim slovenskim poglavarjem in deželnim zborom se združiti, svoj jezik v učilišah in v uradništvu upeljati, da se v narodnemu duhu omikati in sploh ko narod se obnašati zamore. To bi bila, lahko rečem, prva primerna naprava poldrugiga milijona Slovencev. Državni zbor bode, razmere naše skupne domovine popolnoma spozna, slovenske želje zastran združenja gotovo v pretres vzeti, in upamo da se vsi slovenski poslanci z gorečo in serčno besedo za nas potegnejo. Ministerstvo pa se mora glede na vpeljanje domačiga jezika v javno življenje po Slovenii na čelo našega prizadevanja postaviti, in razcvet slovenskega jezika in narodnost z vsemi pomočki podpirati. Rojenega in učenega slovenskega domorodca mora za ministrialniga svetovavca postaviti, kateri naše želje in potrebe sprevidi in slovenske reči vodi. Čehi, Hervati in Rusini imajo svoje rojake v ministerstvu, ali mi Slovenci nimamo enake pravice? Nimamo mi Slovenci pravice, da se zvunej našega ministrialniga svetovavca tudi slovenski predstavljavec v ministerstvu postavi, da ukaze vlade in slovenske prošnje, katere imamo pravico do cesarja, državnega zbora in ministerstva pošiljati, predstavlja in odgovor ali rešenje v našem jeziku napiše. To imajo tudi Čehi, Hervati, Polci in Rusini. Da naše ljudstvo namene ministerstva zastran cele carevine in naše domovine presoditi zamore, je treba, da ministerstvo novine v slovenskem jeziku v Ljubljani na svitlo daje, katere bi sestavke in sploh vodila v smislu ministrov razlagale. To tirja enakopravnost narodov, to je dolžnost ustavne vlade, — tedaj slovenski poslanci ganite se!

Te in tim enake vošila so po besedah ministrov naše pravice, in ako so oni pripravljeni in željoči jih izpolniti, kaj je skerb in dolžnost naših poglavarjev? Odgovorni poglavarji, pod katere je slovenski narod razdeljen, se morajo na čelo hrepenenja njim izročenega slovenskega naroda postaviti in opomnjene želje z besedo in djanjem podspešiti. Res je, dokler cel naš narod združen ni, se potrebe popolnoma spoznane ne bodo in tudi svojim željam moči in veljavnosti dati ne moremo. Štajerski Slovenci pod graškim poglavarstvom ko ostanek slovenskega naroda potrebe celiga naroda posvetovati in jim moči dati ne morejo, da veljavnost dosežejo; ostanejo proti štajerskim Nemcem v majnšini, in graški poglavar, posebno ako je Nemec, bode z večino na nemško plat potegnil. Ravno tako je tudi v teržaškem poglavarstvu, mala pest zbrisanih Italianov bode zmiram Slovence prekosila. V ljubljanskem poglavarstvu, posebno pa na Krajskim je večina prebivavcev slovenske kervi, in ti imajo pravico in moč, da se hrepenenje večine državljanov izpolni; ako bodejo pa z njimi štajerski in primorski Slovenci združeni,

se bo cel slovenski narod oglašil in z zjedinjenim glasom svojim željam veljavnost lahko pridobil.

Liubljanskemu poglavarstvu je tedaj slovenski narod izročen; našega odgovornega poglavarstva je po programu ministrov in njih razglasih tedaj sveta dolžnost, želje Slovencev podpirati; početi mora z vsimi sredstvi in pomočki potrebne priprave delati in zadržke odoravljati. Denarje, kateri so za pridrževanje namenjeni, mora za slovenske reči, ne pa za podporo nemščine porabiti. Želje naroda mora spoznavati in pomoči domorodcem se poslužiti. Početje in prizadevanje rodoljubov naj oserči, naj varje da se njih trud na nepostavno pot ne zverže, po njih svetu naj potrebne naprave vpelje, da slovensko ljudstvo k višji stopnji omike in blagostanja pripelje.

Sveta naloga rodoljubov pa je pripomočke in sredstva najti, z katerimi bi se zaničevanje in zanemarenje naše narodnosti odvernili, slava in čast pridobila in naša prihodnost srečna in vesela vgotovila. Dušne in telesne moči naj k dosegu tih namenov domovini in narodu darujejo, in k njih izpeljavi vladi svete dajajo.

Že zdaj, dragi rojaki, je upeljanje domačiga jezika v šole in pisarnice skerb in dolžnost ministrov in poglavarjev. Naša zemlja je slavjanska, naša domovina in naš jezik v njej naj zadobi pomembo, ktera se ji po pravici spodobi. Domači jezik mora prvi biti v učiliših in uradah. Slovenski poglavarji naj skerbe, da se ljudske šole po tistih krajih, kjer jih še ni, napravijo, in da se pomočki k njih osnovi najdejo in pridobijo, in da se potrebno število učencev v našim jeziku in v drugih našim ljudstvu potrebnih vednostih izobražijo. Dajte našim narodu uk v maternim jeziku! Prizadevati se mora, kakor je že česko poglavarstvo storilo, da se učiliške knjige v duhu zdajnega časa in slovenskemu narodu primerno spišejo, spodbosti mora slovenske rodoljube, da take knjige postavijo, in take knjige ali čisto na svoje stroške v navadnim pravopisu natisniti dati, ali saj pripomoči, da se po majhni ceni prodajati zamorejo.

Brez zamude treba je prevažniga dela se lotiti, sveta in poglavitna naloga vlad in rodoljubov je izurjenje ljudstva. Sostaviti se mora učilišno svetovavstvo (Schulrath) in učene ude zbrati, katerih preskusnost, znajdenost in ljubezen do domovine je znana. Ti možje bodejo v duhu naprejšta ljudske šole popravili, izobraženje in omiko ljudstva na novo pot peljali, in potrebe slovenskega vseučilišstva spoznane, sredstva k njega osnovi nakazali. Učiteljski zbori jih morajo v tem težavnem delu podpirati, potrebe in svete jim naznaniti.

Glede na urade in uradniški jezik naj si poglavarstvo prizadeva, da vsi uradniki potrebno znanje imajo in se v deželnim jeziku popolnoma izobražijo. Državne službe se ne smejo ljudem izročiti, kateri v našem jeziku popolnoma govoriti in pisati ne znajo, kateri se neprijatelje ljudstva skazujejo, in narodovo raznovo motijo, ali se ji clo zoperstavljajo. Taki naj bodo z dobromiselnimi in pravimi rodoljubi namestvani; ne zavolj sebe ampak zavolj ljudstva so postavljeni in plačani! Naše poglavarstvo mora skrbeti, da se postave v čisti slovenščini in pravoslavskemu pomenu

primerno predstavijo, de se z močjo izvirniga spisa oznanijo. Dolžnost je tedaj, de se odbor slovenskiga društva v Ljubljani, kateri se tako serčno v prestavljanju knjig, državljskih pravic in kaznovavnih postav trudi, podpira.

Poglavarstvo naj po besedah ministrov oestro tirja, de vsi uradniki po njih ravnajo. Po zagotovljeni enakopravnosti se morajo že zdaj vsi uradni spisi v deželni jezik pisati, slovenski državljani imajo pravico to tirjati, de zapopadek spisov razumeti zamorejo, in de se jim po ustavi darovana pravica ne krati.

Domorodnim uradnikom, kateri že zdaj naš jezik v uradu rabijo, se ne sme pripovedovati. Taka prepoved je nepostavna, je proti naši ustavi. Višji uradniki, kateri drugim branijo, našega jezika v pisarnicah se poslužiti, z besedo in djanjem skažejo, de razsnovo naše narodnosti motijo in se ji zoperstavljajo, njih početje z izrečenimi nameni ministerstva nikakor ni v soglasju, naj tedaj službo zapustijo. Z veseljem sim opazil, kako je iskreni in rodoljubni vodja nekiga urada, de bi uradovanje tudi deželan razumil (Slava mu!), slovenski jezik upotreboval; ali slišite Slovenci, to je nekiga tajno-vohneka zbudlo tako, de je clo pomoč v Celovcu iskal, in od ondod je našimu serčnemu domorodcu zdaj Slovensina ustavljena. — Je to enakopravnost narodov, se pravi to, na čelo gibanja sa postaviti? Kje so odgovorni naši uradniki? Pazite Slovenci, naše pravice nam nesme po Slovenii nobeden kratiti. Ako nemškutarjem naš jezik in prizadetje ne dopade, naj na Nemško gredo, zavestje svete pravice in njih čast (ako jo imajo) naj jih prisili iz slovenske službe izstopiti. Dolgo smo mi Slovenci hud jarm nosili, dolgo smo tudi po od Cesarja pridobljenih pravicah molčali, zvesti in mirni smo cvetečo prihodnost pričakovali; ali zdaj dragi domorodci je čas, de se oglasimo; mi zaupamo našim ministram in njih odkritoserčnim besedam, ali mi se moramo potegniti, de njih besede resnica postanejo, razodenimo jim naše težave, in ministerstvo bo krivo poravnalo. Kdor se naši razsnovi zoperstavlja, jo moti ali clo brani, je proti gibanju, je proti ministram, tedaj ovdimo ga ministram, ministri že vedo, kaj je z takim neprijatlam sreče in mira našiga cesarstva storiti. Tega pa tirjati od ministerstva nemoremo, de bi tam pomagalo, kjer naših potreb in težav ne ve in zvediti ne more. Sami jim naše stanje odkriti moramo. — r.

Deržavni zbor.

3. Prosinca je bila prva seja po praznicah, 13. seja v Kromerizu. Novi poslanci Waguza za polsko mesto Tarnov, kteriga je odsek zbora na Dunaju med puntam, 21. dan Kozaperska voliti pripustil, je po protestu ministra štadiona odvržen bil, ker sklep 21. Kozaperska Cesar poterdil ni.

Trije so ministerstvo interpelirali zavolj plačevanja dolgov lombardo-benečanskiga kraljestva, zavolj davka (cola) od českiga platna, in zavolj davka od osebe v Dalmaciji. — Minister Stadion je odgovoril na zadne interpelacije zastran odvzetja orožja na spodnim Estrajhu, zavolj boljiga plačila učiteljev (de se bo oskerbela,) in zavolj poglavarja okroga v Štajeru. Minister Thinnfeld odgovori na zadno vprašanje v obziru rudokopov v Joahimski dolini, in minister Kraus na drugo vprašanje. Dovoljenje najembe 80 milijonov se v tretje bere. Smolka in Stadion se pogovoreta od poslancov, ki v cesarsko službo stopijo in se drugi volitvi podvreči imajo. — Predloga Boroša zavolj avstrijske banke in državne denarnice se odvrže.

Štirinajsta seja 4. Prosinca 1849. Podstavnih pravic osnova se v drugo bere. Minister Stadion na oder stopi, in bere sklep ministerstva v obziru perviga odstavka te osnove: Vse oblasti deržave iz ljudstva izvirajo.

„Ako se stave od izvira občine oblasti,“ pravi, „le iz strani abstrakotne teorije v ogled vzame, se dvomiti ne da, de se taki teoretski stavki ne primeri tam prestora najti, kjer se ustava za gotove državne razmere vterjuje. Ministerstvo bi to tudi ne v svojimu poklicu ne stanu našlo, v okomigleju pri teoretskim razlaganju se vdeležiti, ki je treba djanj, in ki narodi Avstrije hrepeneče čakajo sadov tega posvetovanja, vpeljanja ustave.“ Dakle: „Ministerstvo se bo rado delam zbora pridružilo tode le s predstavkam in predsvarenjem, de se ustavno-monarhiška podstava ne krati, in pravico krone ta visoki zbor v nevarnost pripravljati ne bo. Tako poslanstvo ni bilo v vpravičenju volivcov in narod ga v občutku pravice nikolj tako zastopil ni. . . . V naravnostnimu ali tihimu spoznanju omisleniga podstavka bi (ministri) mogli kratenje nepremagljivih podstav monarhičkiga principa viditi.“ Ginjenje po teh besedah ministra je bilo veliko v zboru. — Po temu je poslanec Vildner govoril proti osnovi postavnih pravic. Je rekel, de so premalo avstrijske, ne v pravim redu, in de mnogo prirojenih pravic ne obsežejo, kakor prepoved sužnosti itd. Govor njegovi je bil večidel s smeham prejet.

Szabel je opomnil, de bi dobro bilo zlo imenitne besede ministra Stadiona v natis dati, de bi se bolj pretehtati mogle, in de naj se potem posvetovanje od podstavnih pravic do 8. t. m. odloži. To se dovoli.

H koncu seje so zvergli še predlogo Hajna zastran odbora za denarništvo.

Seja 8. Prosinca 1849. V imenu Čehov zdaj združenih z levico je Pinkas sledečo predlogo storil: Žalno spozna zbor v izreku ministerstva 4. t. m. po kterimu bi se vsaki sklep zbora ne ko prosti, ampak ko naznanje prisiljene misli zkazal, razodenje, ktero po zapopadku in po viži in podstavljenju se veljavnosti poročnikov naroda ne primeri, in stanu zbora po cesarskih sklepih 16. Velk. travna in 6. Rožnika 1848 njemu odločenimu primerljivo ni.

Pinkas je za to predlogo govoril. Po temu je Hajn predložil v imenu srede: Ker bi misel v temu spisku izgovorjena le resnica bila, ako bi poslanci močne volje ne imeli; ker zbor prisiljenja od strani ministrov ne čuti; ker izrek ministrov ni drugja ko napoved njih misel; in ker zadnjičr edloga Pinkasa je le odrekovanje, ne pa ponudba, in se po opravičnimu redu predložiti ne sme, — naj zbor sklene čez to, po viži ponudbe prineseno odrekovanje, dneva red nastopiti, (o temu se ne pogovoriti). Še je minister Stadion razloženo svojiga izreka 4. t. m. dal, in nekteri so o temu govorili; sklep je bil z 196 proti 99 skrivnimi glasmi za predlogo Pinkasoo. Ministri vsi so potemu iz Kromeriza v Holomuc odšli. Ministerstvo je naredilo osnovo podstavnih pravic, nasproti osnovi zborniga odbora, ali malo je vredna bila, in kmalo zopet odtegnjena.

Predsednik deržavniga zbora, Dr. Strobah je postavljen za svetovavca apelacijona v Pragi, Zavolj tega je novo volitev poslanca pri svojih volivcih v Pragi vpeljal.

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenske dežele.

Ljubljana. Akademijško kardelo je zdaj resnično razpušeno s podstavo, de učenci orožja nositi nimajo, in z zahvalo za dobri duh, ki ga je vižal in koristno storjeno službo.

* Došlo je od ministerstva privoljenje v pričetik nauka avstrijskih deržavljskih postav in kaznovavnih postav za hudodele na Ljubljanski šoli in v slovenskim jeziku. Učeni deržavljskiga pravdoznanstva je potujen gosp. Mažgon, iskren Slovec, nekdanj vodja slovenske družbe v Gorici. Poterjenje učenika za kaznovavne postav bo sledilo,

uradno pismo naznai. Bog nam blagoslovi ta začetik slovenske pravdne šole!

* Gospod J. je rekel v Slovenii, de so velik zaderžik slovensine slabi učitelji, in jih je opominal, de naj se bolj materniga jezika poprimejo, posebno kar učitelje malih šol zadene, od učenikov vikših šol pa ni nič opomnil, in ravno tukaj bi se imel materni jezik nar bolj učiti, in slovensina kot zvezna učnost vpeljati. Učenci malih šol se, ker imajo še dovelj časa, ložej slovensko nauče, kakor pa sedmo- in osmošolci, ki imajo že kmalo pot učenja dokončati. Veliko menj uni slovensine potrebujejo, kakor ti, kateri imajo že kmalo v razne stanove stopiti, v kterih vsih, naj bo že duhovstvo, ali pravdarstvo ali ozdravništvo ali kaki drugi stan, bodo slovensine zgolj potrebovali, ktere bi se zdaj ložej naučili, kakor pa potlej, ko jim bo zavoljo opravekov časa pomankovalo. In ravno v vikših šolah se materni jezik popolnoma zanemari. Če mi kdo verjame ali ne, pa resnica je, de smo letos v sedmi šoli tukaj na slovenski zemlji še le eno samo slovensko besedo, in še to od nemškiga učitelja slišali. Sramota in nejevolja me obideta, ko to pišem.

Iz Noviga mesta 11. Grudna 1848. Četerti dan t. m. se je 65 domorodcov snidilo v napravo slovenske bravne (čitavne) družbe, kateri so gosp. dohtarja Rozinata za tačasiga vodja družbe zvolili. Poznaj je mnogo c. k. uradnikov novo našo tovaršijo zapustilo, mende zavolj napak razumenja noviga oklica ministra Stadiona zastran uradnikov. Tudi, kakor v Ljubljani, Terstu in Gorici so se nasprotniki družbe slovenske glasili, alj pri vsimu temu je zdaj vunder 78 tovaršev, ki so na 7. dan prosinca v občni zbor poklicani bili. — Zavolj nastopa noviga Cesarja smo mesto razsvetlili, in drugi dan veliko mašo imeli. — Za predpust se veseli plesavci kolo slav. in horv. plesati učejo.

Iz Krajna. Slavni Dr. Prešern hude bolezni, vodenice, zlo terpi. Se je dal s svetimi sakramenti previditi.

Iz Logatca. Namesto gosp. Dolšajna so 8. dan t. m. gosp. Dr. Ovijača zvolili poslanca na deržavni zbor.

Iz Kamnika. Poslanec Štercin je svoje pooblastenje odložil.

Iz Mengša. Ko sim o božiču domó prišel, me je grozno razveselil dober duh, ki per nas vlada. V drugih vaseh so le kaki trije kmetje od narodniga duha navdanj, ali per nas je vse živo, glas matere Slave ni zastonj v naše kraje zadonil. Zavedó se kmetje, de jim je kaj več treba vediti, kakor samo to, kar kmetijo zadene. Pri zhodih se pomenkvajo večidel od dogodb sedanjih časov in od politike skorej vsak nar menj to ve, de mora Austria — Austria vstati, in ne Nemcam pritaknena biti, ak hoče še dalej obstati. Novine in časopisi se pri nas zlo berejo, tudi šole so pridno obiskane.

Gorica. J. — c. C. k. mestno in deželno sodništvo v Gorici je v uradniškemu delu broja 154 teržaškiga časopisa: Osservatore triestino, oznanilo v zadevi ponovljenja hypotek v nemškim ino v laškem jeziku razglasilo. Zakaj pa sodništvo ni tudi v slovenskim jeziku razodelo ta važen razglas?

Ako med uradniki sodništva tudi nobeniga ni, da bi to oznanilo v slovenski jezik prestaviti znal, dvomim da bi v celi Gorici Slovenca ne bilo, kater bi s veseljem prestavljenje tega oklica preskerbetil ne hotel. Alj v Gorici samo sodništvo ne ve, da v njege soseski goriško slavljsko berilno društvo svojo čitavnico ima?

Koristnejši hi bilo ko bi ta razglas le v laškem ino slovenskim t. j. v jezikah tistih dežel, ktere zapopadek oznanila zadene, natisnen bil.

Ako pa sodništvo misli, se takim načinu vpeljanja slovenskiga jezika zabraniti, se mi kaj smešno zdi.

Alj nam ni odstopivši cesar, Ferdinand dobitni, nam ni tudi sedajni Franc Jožef prvi enakopravnost vseh Austrijanskih narodov, glede na vero ino jezik, s svojo cesarsko besedo zagotovil? Alj ni sedajne ministerstvo v svojim razglasu očitno razodelo, enakopravnost varovati?

Saj je vunder celovska nadsodba v pretečenim poletji sodniškim vradam spodnje štajerske dežele zapovedala, da se ima slovenski jezik vpeljati ino rabiti. Zakaj bi to v primorji, kjer se enake razmere jezikov znajdejo, biti ne moglo?

Kader c. k. viksi sodba je rabo slovenskiga jezika za potrebno spoznala ino ukazala, kader že v mnogih uradah slovenski jezik svojo veljavnost ima, ino tudi deželno vladarstvo v Terstu vse razglase v slovenskim jeziku razpošle, mislimo da c. k. mestno ino deželno sodništvo v Gorici ne bo naš materni jezik ko nevgoden, neotesan ino neomikan zavreči se prederznilo.

Česka dežela.

Iz Prage. Kakor je bilo napovedano, da se bo 29. grudna zbor vseh slovanskih lip začel se je zgodilo. G. Hanka podstarašina Pražke slov. lige pozdravi z kratkimi pa serčnimi besedami zbor. Potim so opravljeni red v pretehtu vzeli, in spredsednike zbrali; za spredsednika g. Mareka in za podspredsednika g. Hanka in g. Mračeka. Prišlo je skupej 70 poslancov od nekaj več ko 30 slov. lip. Drugi dan opomni tajnik v kratkim vse, kar je že Pražka slov. liga od svojiga začetka storila. Potem več poslancov razloži dela njih slov. lip., koliko udov ima vsaka, in kakšen duh v njih okrogu veje. Posebno lepo je g. Subina govoril rekoč: „Namen slav. lige je, da se sloboda po vseh legah razširi, in da bi se vzajemnost med vsimi slavjanskimi brati vedno bolj zbudila in vterdila. Slavjanstvo brez slobode nima prave cene“ i. t. d.

Tri dni so bili poslanci zbrani in mnogo, večidel za rod Čehov pomenljiviga so sklenili. Za vse Slavijane imenitni sklep je, da o bin-kuštih p. l. razderti občino slavijanski zbor se bo zopet ponovil, tode v drugim slav. mestu p. r. v Zagrebu. Po doveršenemu delu je lipa slov. v Pragi poslancam slovesno „besedo“ napravila, ktere zneski so bili Slovakam podarjeni.

Austrijanska dežela.

Ministerstvo je razglasilo novo, od Cesarja poterjeno postavbo za nabero vojšakov od 5. Grudna 1848. Pervi odstavek odloči, da žlahtna gospoda vojaške službe prosta več ni; drugi, da poklic k vojašnji se po srečki zgodi, ktera bo versto naznamovala, po kateri se k vojašnji zavezani jemati (asentirati) imajo; tretji da starost za vojašnjo se z doveršenim 20tim letam prične in terpi do izpolnjeniga 26ga. §. 4. zapovē, da se zapiski vseh služiti zavezanih vsako leto od kantonske urade vpričo srejskih predpostavljenih (priseženih) napraviti morajo; §. 8. da se vsaki srenji zapisik njenih udov v pregled dati, in torej osem dni nji prepustiti mora, med katerim se vsaki s pritožbami proti zapisik glasiti zamore. §. 10. Pregled tacih pritožb bo urada s pridruženimi prosto zvoljenimi srejskimi možmi oskerbela. §. 12. K službi poklicani se v 4 verste postavijo. 1. je od obstoječe (stare) postavbe služiti primoranih, 2. k službi pripravnih in zvezanih, 3. načasno oprostenih, 4. očitno nepripravnih. Vverstenje opravi zbor v §. 10. popisan, očitno, Zapisani, k vojašnji zavezani, njih starši in varhi imajo pred drugimi pravico, v pričo biti, ako bi prestora za vse druge ne bilo. §. 16. Le druga in tretja versta je srečkovanju podveržena, in vzdigovanje srečk se pri nar mlajših prične. §. 19. Vzdignjene šte-

vilke za celo leto veljajo. §. 20. Vzdigovanje se z nar veči očitnostjo zgodi. §. 24. Nadomestovanje je k službi zvezanim druge in tretje verste pripušeno, tode namestnik mora služiti pripraven in nadomestovanje mora pred sklenjeno biti, predin je njega željin najet (asentiran). §. 27. Odbor za pregledovanje obstoji iz sledečih udov: a) uradnik višjih politiških urad, b) civilni zdravnik, c) oficir, d) zapisni (konškrpcionski) oficir, e) vojaški zdravnik, f) uradnik vojaškiga komisarstva, g) uradnik kantona oddajavniga, h) poglavar kraja pregledovanja, i) dva k temu za priča iz kantona zvoljena moža. §. 28. Pregledovanje se mora v pričo vseh teh zgoditi. §. 29. Ako vojaški zdravnik pregledaniga za vojaško službo pripravniga spozna, nobeniga pogovora o temu več ni, in poterjen se najemle. §. 31. V čimur prejšne postavbe za nabero vojakov tu popravljen ali odpravljen niso, še naprej obstojē.

Veljavnost tega noviga ukaza ima še lej 1. dan Prosinca 1850 nastopiti.

Nadalje je minister notrajnih oprav, da bi se pravica slobodniga natisa deržavljanam nekratena hranila, ne pa skoz vedno napčno rabo pri boljim delu ljudi ob imenitnost in marljivost prišla, ukazal:

a.) Nabivanje politiških napisov, razprostenje in prodaja tacih listov je prepovedano. Prostor za nabivanje drugačnih, navadnih oznani, gosposka odloči. Kazin za nasproti delajoče je mej 25 in 100 gold., ali do 14 dni ječe.

b.) Izdajavic, založnik in vrednik časopisa politiškiga zapopadka mora list vsaciga natisa, predin razpošiljanje prične, z lastnim podpisam vrednika in zaznamovanjem dneva in ure predloge, gosposki podati. Kazin prestopa je do 100 gold.

Na Dunaju se je v vojaških bolnišnicah kolera prikazala. — Zavolj puntanja zadnič obsojenim je kazin večidel polajšana. Eni le na malo let v navadno ječo pridejo; med njimi je pisatelj Alvensleben. Padovani pisatelj je izpušen. Velika šola bo v mescu svečanu od-perta, tode pravniki jo le iz zgorniga ali spodniga austrijanskiga vojvodstva, ranocelski učenci le iz spodniga, in modroslovci, ako niso vkupno tudi pravdni ali zdravniški učenci, enako le iz spodniga austrijanskiga vojvodstva obiskati smejo.

Na štajersko-vogerski meji bodo po ministerskim ukazu vse austrijanske colne urade z ogerskim tridesetninskim uradam v edine c. k. urade sklenjene. Stopnja k veselimu zedinjenju ogerske dežele v Eno deržavno austrijansko truplo.

Ogersko borišče.

Dvanajsto armadno naznanilo povē, da je knez Vindišgrec brez boja v Buda-Pešt prišel. Poslanci iz mesta so mo prišli pogovje ponujati, ampak brez vsiga pogoja se jim je ukazal podati — kar se je po temu zgodilo.

Trinajsto naznanilo armade. Po naznanilu gospoda patriarha Rajačica od 2. Prosence t. l. so naši vojsaki pod vodstvom gosp. polkovnika in začasniga poglavarja žl. Majerhoferja ta dan svitlo premago čez sovražnika pridobili, in v beg ga pognali, tako da vodja puntarjev, Kis, je komaj s 6 konjki v Alibunar in Zsicsiovas všel.

Sovražnik je meje nemško-banaškiga mejniga regimenta clo zapustil.

Po naznanju gosp. polkovnika Majerhoferja je množica vjetih nam v roke padla. Serbski polkovnik Kničanin je k slovesnim doveršenju te premage sosebno pripomogel.

V tatrskih barih je general Götz, da bi z ravnanjem gosp. poln. marš. namestnika Šlika primerno delal, po uzetji Silleina na pot proti Kremnici in Stjavnici napredoval. Vzetje in obsedenje Silleina se je 2. dan Prosinca

zgodilo. 3 bataljoni Honved, nekaj jezerov straž, 14 topov in odsek honvedskih konjikov so Brodnjansko tesnobo obsedli; — po ojstri-mu boju, v kterimu sta sovražniku dva topa pokvarjena in mu je nekaj vjetih vzetih bilo, je bil iz terdniga postavljena tako nazaj udarjen, da se je v divjim begu v Turoško županijo potegnil.

Od galicianske armade poln. marš. namest. grofa Šlika, ki na gornim Ogerskim dela, so naznanila do 2. Prosinca došle. Puntarji so si namenili iz Lajčeva Eperies napasti. Sovražna truma se je po Lajčevski cesti 1. dan Prosinca Eperiesu bližala. Poglavar Eperies, major Kiesewetter zmed Nugent pešcov, tega kmalo vedin, se je sovražniku nasproti postavil pred mestam. Ker je sovražnik namembo ponočniga napadka zadržano vidil, se je odtegnil.

Od Bartfelda je tudi truma okoli 1000 do 2000 mož napredovala, ktere ravnanje je mende z uno od Lajčeva zedinjeno bilo; v 4 odsekih se je bližala z 3 topimi, tode kmalo je bila prisiljena se vstaviti, in po malimu streljanju iz topov pognana; pridobljeno je bilo 11 konj, nekaj vojaških in lovskih puš, in veliko torb; tudi so eni vjeti bili. Major Kiesewetter je nasledoval puntarjem do Kahočana.

Na sveti večer so ces. vojsaki nemški in valaški Bogšan in Rešlico Madžaram vzeli. Sosebno pri Bogšanu je bil kervavi boj, ker ta kraj je močan v tesnobi hribov. 6 topov so cesarski pridobili in veliko strelniga praha. Zdaj naši proti Oracici in Novi Moldavi napredovajo.

Ptuje dežele.

Laška. V Milani se je puntarsko valovje zopet jelo vzdigovati, torej je mesta poglavar grof Vimpfen oistro opominvanje razglasil. Milanska dežela mora do konca mesca svečana t. l. 4,338,293 lir vojskniga davka plačati. Lombarskim begunam je naznanjeno, da morajo še ta mesca na dom se verniti, če ne jim bo premoženje sekvestrirano. Med Toskanci in Piemontezarji so razpertije zavolj Lunidžanske zemlje, ktero obe vlade imeti hočejo. V Rimu je puntarska vlada zbor poslancov razdjala; Korsini, ud te vlade, je hotel pobegniti, ali pustili ga niso; vse se k notrajni vojski pripravlja. Sv. oče papež je pismo razglasil, v kterimu tisto vlado od-verže, in pisma je vsim evropejskim vladarstvom poslal z zagotovljenjem, da posvetno svojo oblast prideržati hoče.

Francozka. Novi spredsednik republike Lud. Bonaparte je kmalo po nastopu s svojimi ministri v prepir prišel zavolj občniga odpušenja vseh politiških pregreh, ki ga je on dovoliti mislil, ministri pak so mu branili. Tudi je Bonaparte vse pisanja iz pisarnice notrajniga ministertva dobiti skušal, ki svoje nek-dajne puntarske dela v Strasburgu in Bulonju zadevajo, da bi jih bil pokončal; ali minister se je temu ustavil. Raven tako mu je minister odrekel dobrih služb za tri prijatle gospe, ktera je spredsednikove bližnje žlahte. Zavolj teh in enacih prigodkov je minister notrajnih oprav odstopil. Na noviga leta dan je bilo vošilo pri spredsedniku prav po kra-ljevi viži.

Britanska. Kolera se močno ponovljuje, tudi na Irskim.

Ruska. Austrijanski nadvojvnda Vilhelm je prinesil Caru naznanje nastopa noviga Cesarja Franc Jožefa, Car je nadvojvoda postavil vodja strelne baterije; austrijanskiga zdajniga in prejšniga Cesarja pozdraviti je car svojiga sina Konstantina Nikolajeviča poslal. Časopisi Varžavski naznanijo, da so generalu Bemu (ki zdaj Košutovo vojsko proti nami vodi), vse zemljisa odvzete.

Švajca. V Frajburskim kontonu so katolčani zlo preganjani od radikalne vlade. Škofa je izgnala čez Švajcarsko mejo na Francozko. Zavolj tega je on pritožno pismo razglasil, in tudi papežev tajnik je na Švajcarsko vlado v Bernu pisal.

Predrag in Nenad.

(Serbska narodna pesem.)

Mat' redi dva deteta dva sinka,
U nesrečni dobi v lačnih letih,
Na kolovrat ino desno roko.
Lepa njima je imena dala,
Enmu Predrag, drugimu pa Nenad.
Predrag materi do konja zraste,
Gor do konja, in za bojno kopje.
Pa zapusti svojo staro mater
Ter pobegne v goro k tolovajem.
Mati ostane in redi Nenada,
Nenad še poznal ni svojga brata.
Tudi Nenad materi doraste
Gor do konja in za bojno kopje,
Pa zapusti svojo staro mater
Ter pobegne v goro k tolovajem.
Z njim pajdašva on tri cele leta.
Kir junak je moder in razumen,
Ino povsod srečen kar počenja,
Zvoli družba ga za starašina,
Starejsuje ji tri cele leta.
Al mladenč je matere zaželel
Družbi bratovski je tak besedil:
"O tovariši, moja draga družba!
"Jest sim svoje matere zaželel,
"Pojd' mo bratje, naj blago delimo
"De vsak znade iti k svoji mater."
Družba ga je rada poslušala,
Kterikoli svoje blago izsiplje,
Vsak se njemu tud zaroti težko,
Ta pri bratu, drugi pri sestrici.
Al kad Nenad svoje izsuje blago,
Družbi bratovski je tak besedil:
"O tovariši, moja draga družba!
"Brata nimam tud sestrice nimam,
"Pa zarotim se edinmu Bogu!
"Naj mi desna roka koj usahne!
"Konju dobrimu naj griva odpade!
"Naj mi zarjavi koj britka sablja!
"Če pri men se še kaj blaga najde."
Ko so tako blago razdelili
Nenad konja dobriga zasede,
Ino k stari materi se vzdigne.
Pač lepo ga je sprijela mati,
Mu jedi nanaša ga gostuje.
Ko sta bila vsedla se k večerji,
Nenad tiho materi besedi:
"O ti starka, moja mila mati!
"Če bi pri ljudeh ne bla sramota,
"Če pred Bogam bi ne bla pregreha,
"Bi ne rekel de si moja mati,
"Kir mi nisi brata porodila,
"Ali brata, ali milo sestro.
"Kader bil sim z družbo na delitvi,
"Vsak je meni se zarotil težko,
"Ta pri bratu drugi pri sestrici,
"Jest pak sam pri sebi, pri orožju,
"In konjiču dobrimu spod sebe."
Stara mu se nasmehuje mati:
"Kaj mar blodiš, ljubljani Nenade,
"Jest sim tebi brata porodila,
"Lastniga preljub'ga tvojga brata,
"Ravno včeraj sim za njega zvedla,
"De živi, in de pajdašva tamkej,
"U zeleni gori Garevici,
"Pred junasko trumo starašina."
Pa besedi ji mladenč Nenade:
"Veš kaj starka, moja mila mati!
"Novo oblačilo mi zakroji,
"Vse zeleno od zelenga sukna,
"Kratko in z goro enake barve
"De jest idem de poišem brata,
"De me moja živa želja mine."
Odgovarja stara mila mati:
"Kaj mer blodiš, moj mladenč Nenade!
"Po neumnosti češ zgubit glavo."
Al Nenad ni matere poslušal,
Ampak on sturi, kar mu je ljubo,
On zakroji sebi oblačilo
Vse zeleno iz zelenga sukna
Kratko in z goro enake barve,
Pa zasede dobriga konjiča
Ter se vzdigne, de si brata iše,
De ga živa želja bi minula.
On nikir od se ne pusti glasa,
Noče pljunit, ne na konja kričat,
Al ko pride v goro Garevico,
Kliče Nenad kakor sivi sokol:
"Garevica zelena gorica!
"Al ne hraniš nek junaka v sebi,
"Mojga lastniga preljubiga brata?
"Al ne hraniš nek junaka v sebi
"Kir bi mene k mojmu bratu peljal?"
Predrag tam sedi pod jelo v gojzdu,
Tam sedi, rudeče vino pije.
Ko zasliši Nenadovga glasa
Družbi bratovski je tak besedil:

"O tovariši, moja draga družba!
"Čakat pojdite na veliko cesto
"Skrivoma neznaniga junaka,
"Pa nikar ga bit nikar obropat,
"Temuč živga k meni dopeljajte,
"Od kodkol je, on je roda mojga."
(Konec sledi.)

Oznanilo slovenskiga društva v Ljubljani.

Slovensko društvo v Ljubljani da svojim častitim udam v mestu in na deželi naznanje:

1) de je svoje društvene stanice v stari Virantovi hiši, I. nadnadstropje (na š. Jakobskim tergu) odperlo, in de je bravnica (čitavnica) vsak dan zjutraj od 9 do 12, popoldne od 3 do 10 zvečer odperla;

2) Časopisi, ki so za zdaj v čitavnici razpoloženi in ki se po postavah tudi gosp. udam na deželo pošiljajo, so ti le: 1) Slovenija, 2) Novice, 3) Vedež, 4) Pravi Slovenec, 5) Zgodnja danica, 6) Slovenske novine (iz Celja), 7) Noviny Lipy slovanske, 8) Narodni noviny, 9) Pražske noviny, 10) Moravske noviny, 11) Srbske novine, 12) Węla, 13) Herv. slav. dalm. novine, 14) Slavenski jug, 15) Kwęty, 16) Tygodnik Ciescynski, 17) Kwęty a plody, 18) Rauni list, 19) Zora dalmatinska, 20) Čica Srečkov list, (Serbski), 21) Danica ilirska, 22) Zora Galicka, 23) Tydennik, 24) Slawische Centralblätter, 25) Südslawische Zeitung, 26) Agramer Zeitung in Luna, 27) Ljubljanaer Zeitung in illyr. Blatt, 28) Wiener-Zeitung in Abendblatt, 29) Ostdeutsche Post, 30) Oesterreichischer Lloyd, 31) Theologische Zeitschrift in Zeit und Ewigkeit. — Gosp. udi naj se zastran prijemanja časopisov na društveni odbor obojejo.

3) Gosp. udi, ki za zadnje kvatre p. l. še niso svojiga plačila odrajtali, so naproseni, to pred ko morejo, storiti. Dozdajnim in prihodnim udam se tudi ob enim na znanje da, de se v polajšanje odrajtavi tudi v mesečnih prineskih prejemaajo, tedaj p. r. ima zvonajni ud za prvo leto z vpisnino (2 gl.) vred vsaki mesec le 20 kr. odrajtati, v prihodnih letih le po 10 kr. — Tukajšni udi v Ljubljani plačajo, razun vpisnine pri vstopu 20 al 30 kr., če al sami al z famijo vred društvu pristopijo.

K začetku natiskanja občno zaželeniga in komaj pričakovaniga, slovenskiga slovarja (besednjaka), ki se bo po polu natiskoval, je mogočnih telesnih moči treba, tedaj pri ti priložnosti še enkrat vse rodoljube prijazno povabimo, s svojim pristopom rodoljubno prizadevanje društva podperati, ki je vsaki čas svoje namembe v pravi prid domovine in Austrije očitno naznanje dalo in zmiraj se jih zvosto deržalo bode.

Od odbora slov. društva v Ljubljani S. Prosenca 1849.

Krajska čbelica.

Na svitlobo dal M. Kastelic.

Pete bukvice, v Ljubljani 1849.

Petnajst let je od zadniga rōja krajske čbelice preteklo. Kje se je nek nevtrudljiva nabiravka sladkost domače poezije tak dolgo mudila? Vsaj je že v dobi, ko se ni pomladansko sonce Krajncam zasijalo, naše ledine obletala, in redke cvetlice pevskiga duha nam pridno nanašala. V resnici! Njenih zaslug za razširanje slavjanskiga duha med Slovenci, za obujenje naše nadpolne mladosti nihče ne more tajiti. Zbala se je morebiti pred tisto votlo nemškutarsko sapo, ktera je posebno v zadnjih letih prav ostudno našo domovino preprihaval, in v svoji ošabnosti vse cvetlice posmoditi hotla. Zdaj je pa konec tiste težave, in serčno naj nam bode zopet pozdravljena stara prijateljica. Kir vsako delo samo sebe hvali, čemo le ob kratkim od teh bukvic govoriti.

Na čelu te zbirke z veseljem zagledamo Vodnikovo: Ilirijo oživljeno, gotovo tudi od te preroške pesmi velja kar je Vodnik od znane "Na Veršacu" zapel:

Enaciga glasa
Iz gosli ne dam.

Tu obderžane lepe pesmi rajnciga žemljata, po angličanskih izgledih zdelane, so prav dolikane, in nam žalostni spomin na težko pogubo tako verliga Slovence v sercu zbuje.

Tudi Prešernove pesmi, ktere tukaj beremo, slavno dokažejo, de nobeden slovenskih

pevcov v razumljivosti sklada, v lahkogibčnosti verstic, v sladkosti kremlja našiga Prešerna ni, in ne bode prekosil.

Nektere bolj zabavljive, ki so v časih nesrečne cenzure le skrivoma v rokopisih se po svetu potikati smele, so zdaj tu v prvič natisnjene. Lepa pesim "Nuna" je tako mična, tak rahle občutke obudijoča de bi se mojster pevcov z njo ponositi smel. Če bi bil g. Prešern le to pesmico zložil, bi bilo za veke dokaza dovolj, de mu je prava pevka žila v sercu igrala. Nate jo prelepo pesmico ljubi bravci! in prevdarite sami, al resnico govorimo al ne.

Nuna.

"Vesela pomlad se zbudila je spet,
Moj tičik, preljubi kanarčik!
Ak mika v zeleni te gojzdi letet',
Ne branim ti, okno ti hočem odpret'.
Pošiš si gnezdice, parčik —
Zapusti Ignac'je samoto
In prostosti vživaj sladkoto".

Kanarčik.

Bi zletel iz celice tičik vesel
Na srečnih otokih Kanarskih,
Kjer rod se očetov je mojih začel,
Kjer vedna pomlad je, ni groma, ne strel,
Ne sliši šum sap se viharskih,
Kjer slana, sneg, toča ne pada,
Zalazvati nas ni navada.

Premrzle so v gojzdih mi vaših rosé,
Prehitro pomlad per vas mine;
Viharske polétja so, zimé hudé,
In tice kregulji, lesice more
Leteče, lazeče zverine,
Mladenč per vas za njih glave
Nastavljajo skrivne nastave.

Sim v tičenci rōjen in v celci zrejen,
Samóte, pokoja navajen:
Le tebe sim, deklica! ljubiti učen,
Od sreče togótno bil nisim tepen,
Od tvojih sim rok le bil glajen —
Kak bi se navadil terpéti,
Kak živel bi zunaj na svétu!"

Nuna.

Pač res je, kar poješ, per meni tedej
V ti celici nunski ostani!
Ti stregla in péla bom, kakor do zdéj,
Odpévaj mi ljubčik, krog mene skakléj,
Mi zlato dovoljnost ohrani!
Le celico najno zapriva,
Prostosti svetá ne želiva.

Tudi g. Kastelic nam veliko nežnih pesmic ponudi, tode mi vošimo de bi bolj od krepkiga duha navdane bile. Pa vunder bodo posebno našim deklicam dopadle, in če bi g. Kastelic včasih kakšne bolj okrogle ne zabrenkal, bi zaljubljenim Slovincem in Slovenkam pesmi enake baže skoraj pošle.

Narodne pesmi na koncu te zbirke so kaj imenitne, sosebno "mlada Zora" in "mlada Breda." Kdo bi verjel, de je med Krajnci še tolikanj pevskiga duha, kakor se v teh narodnih pesmih kaže. Slava tistimu, ki jih je nabral, in tako rahlo z njimi ravnal.

Hvala g. Kastelicu za ta lepi dar, in mi vošimo de bi za naprej "Krajska čbelica" bolj pogostama pribučala.

Natis g. Blaznika je ko po navadi vse hvale vreden.

D.

Z m e s.

Naši spredniki niso le na suhim sloveli, tudi na morju so bili močni. Bere se, de je bilo sosebno leto 658 Jadransko morje z njih ladjami napolneno; okolj leta 660 je šla slovenska armada v Apulji na doljnim Laškim na suho in je slavno zmago čez Lombarškiga kneza Ajo dobila. Noter do povzdige Benedk so bili Slovenci gospodje Jadra.

Zitni kup.	V Ljubljani		V Krajnji	
	5. Prosenz.		8. Prosenz.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
Srednja cena 1 mernik.				
Pšenice domače	2	39	2	36
» banaske	2	46	2	52
Turšice	—	—	1	35
Sorčice	—	—	—	—
Rézi	—	—	1	40
Ječmena	—	—	—	—
Prosa	1	30	1	25
Ajde	1	16	1	9
Ovsa	—	50	—	50